

هانس کونگ: اهمیت آتش‌بس میان دینها برای برقراری صلح جهانی

هانس کونگ

تا میان دینها صلح برقرار نباشد، میان ملت‌ها هم صلحی برقرار نمی‌شود! و بدون گفت‌وگوی دین‌ها قطعاً صلحی هم بینشان پدید نمی‌آید! این دو جمله جایگاهی کانونی در پروژه «اخلاق جهان (Weltethos)» دارند، پروژه‌ای که مبتکر آن هانس کونگ (Hans Küng) است. کونگ متألهی است آلمانی، از شهر توبینگن. او منتقد کلیساست.

کونگ از پیشروان برنامه «گفت‌وگوی بین دین‌ها» است. او نظر خود را در این باب در قالب ایده «اخلاق جهان» تقریر کرده است. نام کونگ آنگاه بر سر زبانها افتاد که واتیکان او را ممنوع‌التدریس کرد، آن هم به این دلیل که وی با عقیده کلیسایی در مورد خطاناپذیری پاپ درافتاد. او از چند دهه پیش به برخورد انتقادی با اندیشه‌های کاردینال راتسینگر (Kardinal Ratzinger) پرداخته است و این اسقف اعظم همان کسی است که اینک پاپ است و بندیکت شانزدهم نام دارد. نوشته‌های انتقادی او علیه راتسینگر هنوز با علاقه خوانده می‌شوند. وی در پاییز ۲۰۰۵ با پاپ بندیکت دیداری داشت، دیداری که گفته شد "فضای صمیمانه‌ای" داشته است.

هانس کونگ در مصاحبه‌اش با دوچه‌وله از پاپ در قالب پیشینش یعنی کاردینال راتسینگر همچنان سخت انتقاد می‌کند و خواستار نقش فعالتر کلیسای کاتولیک برای پیشبرد گفت‌وگوی دین‌ها می‌شود. کونگ همچنین سیاست غرب در مقابل دولتهای اسلامی را به باد انتقاد می‌گیرد.

دیدار با هانس کونگ

اشتفان لایدل (Steffen Leidel) از همکاران دوچه‌وله از گفت‌وویی با هانس کونگ گزارش می‌کند :

گفت‌وگو با هانس کونگ در دفتر "بنیاد اخلاق جهانی (Stiftung Weltethos)" در شهر دانشگاهی توبینگن صورت می‌گیرد. ساختمان بنیاد در بالای یک ماهور و در میان باغی پرگل واقع شده است: مکانی آرام برای شخصیتی ناآرام؛ منطقه‌ای عقب‌نشینی برای فردی که برای طرح افکار انتقادی‌اش با اشتیاق پذیرای رسانه‌های همگانی است. کونگ از درگیر شدن با مقامات مسئول عالی‌رتبه هیچ واهمه‌ای ندارد. دعوی او با پاپ بندیکت شانزدهم یا همان کاردینال راتسینگر پیشین ناخواسته به یکی از موضوعات مهم زندگی او تبدیل شده است.

واتیکان در آغاز ژوئن امسال در سندی کلیسایی دوباره میان کلیسای کاتولیک و پروتستان مرزبندی کرد. کونگ در این مورد چنین نظر می‌دهد: «اینکه ما پاپی داریم که مدام خود را به عموم نشان می‌دهد و به عنوان پدر روحانی جهانیان مدعی است که تنها طرفداران او مسیحیان راستین‌اند و فقط کلیسای آنان کلیسای به‌حق است، باعث عصبانیت خیلی‌ها می‌شود. ولی اینها مانند کاتولیک‌های هوراکش به خیابانها نمی‌ریزند و اعتراض نمی‌کنند. پا پس می‌کشند و می‌گویند: این کارها ربطی به ما ندارد.»

پاپ خواهان مرزکشی قاطع میان دین‌هاست، کونگ در مقابل در جست‌وجوی اساس مشترکی برای همزیستی دین‌ها، و به سخن دیگر یک نگرش اخلاقی کلی است. فشرده نظرش این است: «صلح جهانی بدون صلح دین‌ها حاصل نمی‌شود.» او از اینکه غربی‌ها اسلام را دشمن صلح می‌پندارند، گلهمند است. اسلام همیشه در غرب یکسویه شرح و تصویر می‌شود. او کلیسای کاتولیک را در این باره مقصر می‌داند.

کونگ در مورد اسلام می‌گوید:

«بدیهی است که در این باب می‌توان به روشنگری بیشتری پرداخت. پاپ در سخنرانی‌اش در رگنسبورگ (Regensburg) از اسلام به عنوان "دین خشونت" یاد کرد، اما خوشبختانه خودش تشخیص داد که این شیوه درستی برای دادن تعریف از یک دین نیست. با کمی تأمل می‌توان پی برد که مسیحیت چه تأثیر خونباری بر تاریخ گذاشته است. در اینجا باید فروتنانه برخورد کرد. نمی‌توان مدعی شد که دین ما دین عشق است و دین آنها دین نفرت.»

کونگ معتقد است که امروز دین باری دیگر به عامل قدرت بدل شده و در خیلی جاها از آن سوءاستفاده می‌شود. وی عملیات انتحاری و تروریست‌ها را محکوم می‌کند، تروریست‌هایی که به نام خدا دست به خونریزی و قتل‌عام می‌زنند.

کونگ در این رابطه با نظر به اسلام، که در یک دوران گذار مشکل به سر می‌برد، می‌گوید: «اینکه اسلام بیش از مسیحیت و یهودیت با دموکراسی مشکل دارد، به این خاطر است که در اسلام برخلاف مسیحیت و یهودیت جز تنها در نزد روشنفکران، اصلاحاتی صورت نگرفته است. اگر می‌خواهید در این زمینه کمکی کنید، باید از میانه‌روها حمایت کنید. نباید فقط به افراطگران نگاه کرد. افراطی‌ها را بایستی منزوی کرد. احتمالاً تر از همه این است که با چنین مردمی برخورد نظامی شود. این درست مانند این است که بخواهیم با هواپیماهای جنگی به مافیا حمله کنیم.»

حمایت از میانه‌رویان برای کونگ به این معناست که نباید اساساً با یک پیش‌داوری گفت «که امکان هیچ گونه مذاکره‌ای با گروه‌های رادیکال میانه‌رو مانند حماس یا حتی طالبان وجود ندارد.» وی اهمال‌کاری سیاست غرب را در اختلافات خاور نزدیک بسیار مهم می‌داند. از جمله خطاها در این سیاست این است که نیاستی با حزب اسلام‌گرای رادیکال حماس مذاکره کرد، همان حزبی که در انتخابات سال ۲۰۰۶ در مناطق خودمختار فلسطین پیروز شد.

هانس کونگ در این مورد چنین توضیح می‌دهد:

«یکی از ابلهانه‌ترین عکس‌العمل‌های سیاست غرب، که آلمان هم از آن پیروی کرد، به رسمیت نشناختن این انتخابات دموکراتیک بود. دقیقاً به همین خاطر که غرب با حماس به مذاکره ننشست، در کنار اسرائیل قرار گرفت. و نتیجه کار این شد که با تحکم و انگشت اشاره آمدند و گفتند: "باید اسرائیل را به رسمیت بشناسید." چگونه می‌توان به مردمی که در طول دهه‌ها مورد حمله اسرائیل قرار گرفتند، گفت که باید قدرت اشغالگر را به رسمیت بشناسند. این راه و رسم حل مشکلات نیست.»

درست در همین حالی که در کشورهای غربی به اسلام با سوءظن نگاه می‌کنند این دین در بسیاری از نقاط جهان بسیار رو به پیشروی است. از رباط تا دمشق گروه‌های اسلامی با استقبال مردم مواجه‌اند و از اهمیت ویژه سیاسی برخوردارند، البته همیشه به دلایل سیاسی نیست که این گروه‌ها برای مردم جذابیت دارند.

هانس کونگ در این رابطه می‌گوید:

«گروه‌های دینی‌ای هستند که به خاطر مردم کار می‌کنند. بسیاری از مسلمانان این کشورها فکر می‌کنند که نخبگان حاکم اساساً زندگی شخصی خود را می‌کنند و اهمیتی به ملت خود نمی‌دهند. گروه‌های اسلامی بنیادگرا، گروه‌هایی که این یا آن صفت را بر آنها می‌نهند، تلاش می‌کنند به مردم در مسائلی مانند آموزش، مدرسه، پوشاک و دیگر مسائل مقدماتی یاری دهند. چرا حماس در انتخابات برنده شد؟ زیرا او از مردمش پشتیبانی کرد.»

دنیا هنوز راه درازی تا صلح دینی در پیش دارد. دین‌شناس ۷۹ ساله به طرز خستگی‌ناپذیری در این زمینه کار می‌کند. ۱۲ سپتامبر زندگینامه‌اش منتشر می‌شود. «حقیقت مورد اختلاف» کتاب دیگری است که در لیست بی‌پایان کتابهای منتشر شده در زمینه الهیات دیده می‌شود. یکی از بهترین آثار وی کتاب «پروژه اخلاق جهانی» است که ۱۷ سال پیش منتشر شده است. آیا برآستی جهان در طول این سالها به اخلاق جهانی نزدیک‌تر شده است؟

کونگ می‌گوید:

وقتی که در سال ۱۹۹۰ این کتاب را نوشتم، این امید وجود داشت که سرانجام بتوان الگوی جدید روابط بین‌المللی را بر کرسی نشاند. به این ترتیب که برای حل مسائل نه به جنگ، خشونت، دشمنی و امکانات نظامی، بلکه آنچه‌ان که در اروپای شرقی پیش رفت، به تفاهم دوجانبه، همکاری و همگروی متوسل شد. این متأسفانه از طریق سیاست جنون‌آمیزی دچار اختلال شده، سیاستی که دولت بوش پسر با محفلی از روشنفکران یهودی و نومحافظه‌کاران و بنیادگرایان پروتستان، که نقش پیاده نظام را ایفا می‌کنند، سازمان دادند.»

کونگ معتقد است که سیاست بوش برای صلح جهان بازگشت سختی به عقب است. با این همه می‌گوید: «امید دارد که آمریکا دوباره به سنت دموکراتیک دیرینه‌اش بازگشته و باری دیگر قدرت برتر شود، اما این بار در عرصه صلح جهانی.»

اشتفان لایدل / راشین

منبع: دویچه وله